

ANNE JACOBS

TOVÁRNÍKOVA VILA

Honosný dom. Vplyvná rodina.
Temné tajomstvo...

IKAR

TOVÁRNIKOVA
VILA

ANNE JACOBS

TOVÁRNIKOVA
VILA

Preložila Martina Šturcelová

IKAR

Továrnikova vila

Anne Jacobs
Die Tuchvila

Copyright © 2015 by Blanvalet Verlag a division
of Penguin Random House Verlagsgruppe GmbH,
München, Germany.

Translation © 2024 by Martina Šturcelová
Slovak edition © 2024 by IKAR, a.s.

Z nemeckého originálu Die Tuchvila (Blanvalet Verlag a division of Penguin
Random House Verlagsgruppe GmbH, München, Germany 2015)

preložila Martina Šturcelová.

Redigovala Anetta Letková.

Korigovala Nikola Kubaliaková.

Obálku podľa originálu upravil Augustín Putera.

Technická redaktorka Helena Oleňová.

Vydalo vydavateľstvo IKAR, a.s., Bratislava roku 2024
ako svoju 2 352. publikáciu v elektronickej podobe.

Sadzba a zalomenie do strán štúdio Stará škola, s. r. o.

ISBN 978-80-551-9769-2

I.

AUGSBURG
JESEŇ 1913

1

Ked prešla Jakubskou bránou, postupne spomaľovala. Na východnej strane mesta sa pred ňou otváral nový svet. Nebol taký pokojný a prehľadný ako v Dolnom meste, ale hlučný a násilný. Na lúkach medzi potokmi stáli továrne a areály ako stredoveké pevnosti. Každý mal okolo seba plot, aby sa dovnútra nedostal nikto nepovolaný a kontrole neunikol ani jeden robotník. Vnútri týchto pevností všetko bez prestávky kmitalo a hučalo, z komínov stúpala k oblohe čierny dym a v halách rachotili vo dne i v noci stroje. Marie to poznala z vlastnej skúsenosti. Kto tam pracoval, zmenil sa na sivý kameň. Ohluchol z hlučných strojov, oslepol z rozvíreného prachu a onemel z prázdnoty v hlave.

Je to tvoja posledná šanca!

Marie sa zastavila a zažmúrila do slnka k Melzerovej textilnej továrni. Niektoré okná sa leskli v rannom svetle, akoby za nimi plápolal oheň. Steny však boli sivé a haly továrne v ich tieni pôsobili takmer ako čierne. Zato červené pálené tehly vily na druhej strane žiarili uprostred parku v pestrých jesenných farbách ako zámok Šípkovej Ruženky.

Je to tvoja posledná šanca! Prečo by to slečna Pappertová večera večer zopakovala rovno trikrát? Akoby Marie neostalo nič iné okrem väzenia alebo smrti, keby ju vyhodili aj odtiaľto. Zaostrila na krásnu budovu, ale rozmazala sa jej pred očami a splynula s lúkami a so stromami v parku. Nie div. Bola ešte slabá po krvácaní pred tromi týždňami a dnes ráno od rozrušenia takmer nič nezjedla.

Tak dobre, pomyslela si. Aspoň je to pekný dom a nebudem v ňom musieť šiť. Dostanem iné úlohy. A ak ma pošlú oproti do továrne, jednoducho utečiem. Už nikdy sa nebudem lopotiť dvanásť

hodín denne za naolejovaným čiernym šijacím strojom, na ktorom sa neustále trhajú nite.

Narovnala si batoh prevesený cez plece a vykročila ku vchodu do parku. Staromódna železná brána z prepletených úponkov kvetov bola otvorená dokorán. Príjazdová cesta sa vinula parkom a končila sa na vydláždenom priestranstve s okrúhlym kvetinovým záhonom uprostred. Nikde nebolo ani živej duše, no zblízka pôsobila vila ešte desivejšie. Najmä portikus so stĺpmi, ktoré siahali až na druhé poschodie a podopierali balkón s kamennou obrubou. Továrnik tu zrejme mával večer na Silvestra príhovor k zamestnancom. Tí úctivo hľadeli na neho aj jeho manželku zabalenú do kožušín. Možno cez voľné dni dostávali aj pálenku alebo pivo. Sekt určite nie, lebo šampanské pil továrnik so svojou rodinou.

Marie tu vlastne ani nechcela pracovať. Pri pohľade na tiahnuce sa oblaky na nebi sa jej zdalo, akoby sa k nej vysoká budova z pálených tehál približovala a chcela ju rozdrviť. Bola to však jej posledná možnosť. Nemala na výber. Pozorne si obzrela priečelie vily. Napravo aj naľavo od portikusu boli dve bránky. Vchody pre služobníctvo a dodávateľov.

Kým uvažovala, ktorou vojde, zarachotil za ňou automobil. Tmavá limuzína prešla tesne okolo nej. Vydesene odskočila nabok a stihla zachytiť šoférovu tvár. Bol mladý a na hlave mal modrú čiapku so šiltom a zlatou kokardou.

Aha, pomyslela si. Ide po továrnika a odvezie ho do kancelárie. Továrň pritom bola iba o pár krokov ďalej. Najviac desať minút pešo. Lenže bohatí páni nechodia po svojich, aby si nezašpinili drahé topánky a luxusné kabáty.

Zvedavo a aj trochu závistlivo sa zadívala na portál pod stĺpmi, ktorý sa práve otváral. Objavila sa v nich služobná v tmavých šatách, bielom čepci a vo svetlej zástere. Vlasy mala uhladené dozadu. Hneď za ňou kráčali dve dámy zahalené v dlhých plášťoch s mäkkými kožušinovými goliermi, jedna v tmavočervenom, druhá vo svetlozelenom. Ich klobúky boli ako vidina z kvetov a tylu. Pri nastupovaní do limuzíny ukázali aj pôvabné členkové čižmičky

z hnedej kože. Za ženami vyšiel nejaký pán – nie, určite to nebol riaditeľ továrne, na to bol priveľmi mladý. Žeby manžel jednej z dám? Alebo továrnikov syn? Mal na sebe krátky hnedý cestovný plášť a niesol tašku, ktorú ľahko vyšvihol na strechu automobilu. Potom nasadol. Šofér poskakoval dookola ako blázon, otvoril dvere a ponúkol dámam ruku, akoby sa do čalúnených sedadiel nedokázali posadiť bez jeho pomoci. Asi boli z cukru a roztopili by sa, keby zapršalo. Škoda, že dnes bolo jasno.

Len čo sa panstvo usadilo do vozidla, šofér s nimi obišiel okrúhly záhon, kde kvitli červené astry, ružové georgíny a fialové vresy. Po tomto ležérnom manévri odhrkotal automobil k bráne. Prešiel okolo Marie tak blízko, že sa jej stúpadlom dotkol sukne vejúcej vo vetre. Šedivé mužské oči po nej preleteli pohľadom s neskrývanou zvedavosťou. Mladý pán si zložil klobúk. V neďbanlivom strihu vlnitých vlasov a so svetlými fúzmi vyzeral ako bezstarostný študent. Usmial sa na Marie, potom sa predklonil a povedal niečo dáme v červenom kabáte. Nato sa všetci zasmiali. Uťahovali si vari zo zle oblečeného dievčaťa s uzlíkom na chrbte? Marie pichlo pri srdci a opäť bojovala s nutkaním zvrtnúť sa na mieste a utiecť späť do sirotinca. Nemala však na výber.

Dym za automobilom páchol benzínom a spálenou gumou, až sa z toho rozkašlala. Rozhodne obišla záhon a zamierila k ľavému bočnému vchodu. Tam zabúchala klopádom z čierneho železa. Nič sa nedialo, zrejme všetci pracovali, bolo už asi desať. Zaklopa-la ešte raz, znovu bez úspechu, tak siahla po kľučke. Vtom vnútri začula kroky.

„Ježišmária, to je tá nová. Prečo jej nikto neotvorí? Dievča nemá odvahu vojsť.“

Hlas bol mladý, prenikavý. Marie spoznala služobnú, ktorá predtým otvárala vchod dámam. Bola to ružolíca blondína, silná a zdravá, neškodne sa usmievala. Asi pochádzala z niektorej dediny v okolí, na mestské dieťa určite nevyzerala.

„Poď ďalej. Nehanbi sa. Si Marie, však? Ja sa volám Auguste. Druhá slúžka. Som tu už rok.“

Akoby na to bola pyšná. To ale musel byť dom, ak zamestnával dve slúžky na upratovanie izieb! Tam, kde Marie pracovala predtým, musela robiť všetko sama. Aj variť a prať.

„Pozdrav Pánboh, Auguste. Ďakujem za privítanie.“

Marie zišla po troch schodoch na úzku chodbu. Bolo to zvláštne. Vila z pálených červených tehál mala množstvo vysokých aj nízkyh okien, ale tu v trakte pre služobníctvo bola taká tma, že človek ani nevidel, kam stúpa. Možno to bolo tým, že Marie ešte mala oči oslepené ranným slnkom.

„Tuto je kuchyňa. Kuchárka ti istotne dá kávu a žemlu. Vyzeráš dosť hladná...“

Veď aj bola. Popri zdravím kypriacej Auguste si pripadala ako strašidlo. Chudá bola odjakživa, ale po chorobe sa jej prepadli líca a z pliec trčali kosti. Zato oči pôsobili dvakrát väčšie než predtým a tmavohnedé vlasy stáli vzdorovito ako metla. Aspoň to ešte včera tvrdila slečna Pappertová. Bola to vedúca sirotinca U siedmich mučeníc a vyzerala, že každé z mučení prežila na vlastnej koži. Aj tak jej to nepomohlo, Pappertová bola zlá ako čarodejníca a raz sa bude zaručene smažiť v pekle. Marie ju bytostne nenávidela.

Kuchyňa slúžila ako útočisko. Bolo tam teplo, svetlo a všade plno vzácných vôní. Mohla rozprávať o šťavnatej šunke, čerstvom chlebe a koláčoch, o lahodných paštétach, slepačej polievke a hovädzom bujónu. Voňala tymianom, rozmarínom a šalviou, kôprom, korianom, klinčekmi aj muškátom. Marie stála vo dverách a pozorovala dlhý stôl, pri ktorom si kuchárka kadečo pripravovala. Až teraz pocítila, aká je vonku zima, a roztriasla sa. Predstavovala si, aké krásne by bolo sedieť pri peci s hrnčekom kávy s mliekom, cítiť teplo, dýchať vôňu blahobytu a pritom pomalými dúškami popíjať horúci nápoj.

Zo snívania ju prebral hlasný výkrik. Pochádzal od postaršej útlej ženy, ktorá práve vošla do kuchyne z druhej strany a pri pohľade na Marie vydesene cúvla.

„Panenka Mária!“ zakvílila a chytila sa obomi rukami za hrud. „To je ona! Ochraňuj ma, Pane. Presne ako v mojom sne. Pán Ježiš Kristus, chráň nás od zlého...“

Žena sa musela oprieť o stenu a pritom strhla z háčika medený hrniec. Ten s rachotom spadol na dláždenú podlahu. Marie zme-
ravela od ľaku.

„Vy ste sa už načisto zbláznili, Jordanová?“ vyštekla na ňu kuchárka. „Zhodili ste mi najlepší hrniec. Nech vás Boh chráni, ak sa preliačil, alebo dokonca praskol.“

Útla žena, ktorú práve nazvali Jordanová, však kuchárkin krik takmer nevnímala. Zadychčane sa odlepila od steny a obomi rukami si siahla do úcesu ozdobeného čiernou stuhou. Čiernu mala sukňu aj blúzku, na ktorej bola pripevnená malá brošňa – gema so zobrazením nežnej dievčej hlavy zasadená do striebra.

„To... to nič,“ šepala a priložila si obe dlane na spánky, akoby ju bolela hlava. Migrénami trpeli iba milostivé panie, zamestnankyne mávali obyčajné bolesti hlavy, a to z chľastania alebo ničnerobenia.

„Zase sa vám niečo zdalo?“ zavrčala kuchárka a vylovila hrniec spod stola. „Jedného dňa sa tými snami preslávite. Sám cisár si vás povolá, aby ste mu predpovedali budúcnosť.“

Hlasno sa zasmiala a znelo to trochu ako mečanie kozy. Posmešne, ale nie zlomyseľne.

„Nechajte si tie hlúpe vtipy!“ hromžila Jordanová.

„Lenže vám sa vždy zdá len o nešťastí,“ pokračovala kuchárka odhodlane. „To si vás cisár asi ťažko pozve!“

Marie sa opierala o dvere, srdce jej divoko búšilo a odrazu jej prišlo zle. Ani jedna zo žien ju nevnímala a Jordanová teraz namiesto toho oznámila, že si milostivá slečna praje čaj a sladké pečivo. Nech si vraj kuchárka pohne.

„Milostivá slečna musí mať chvíľu strpenia, najprv treba postaviť vodu.“

„Stále to isté. V kuchyni sa všetci flákajú a milostivá slečna si potom zlosť vybije na mne.“

Marie pripadalo čudné, že hlasy boli čoraz nahnevanejšie, no napriek tomu tichšie. Asi za to mohlo pískanie, ktoré prehlušovalo všetko ostatné. Nevravela vari kuchárka, že musí vodu ešte len postaviť? Prečo potom čajník pískal?

„Flákame sa?“ počula Marie kuchárku. „Musím spraviť obed, k tomu koláče. A na večer jedlo pre dvanásť ľudí. Sama a bez pomoci, lebo tá hlúpa Gertie utiekla. Keby mi občas nepomáhala Auguste... Dobrotivý Bože!“

„Panenka Mária, to je pekná robota!“

Marie sa chcela rýchlo posadiť, ale nestihla to. Sivé a svetlohnedé dlaždice na kuchynskej podlahe sa k nej rútili závrtným tempom a potom nastala tma. Tichá a príjemne ľahká. Len jej hlúpe srdce búšilo a tlklo, lomcovalo celým telom, až sa z toho celá triasla. Nemohla prestať, drkotali jej zuby a ruky chytil kľč.

„Toto nám ešte chýbalo. Epileptička. To by som radšej brala Gertie aj s tými jej avantúrami.“

Marie sa neodvážila otvoriť oči. Zjavne omdlela. Od krvácania sa jej to už nedialo. Žeby znovu plúla krv? Bože, len to nie! Hrozne sa vtedy vystrašila. Z úst jej tiekla svetlá krv. Veľa krvi. Toľko, že sa potom ani nevládala postaviť.

„Držte tú svoju hlúpu papuľu,“ zavrčala kuchárka. „To dievča je načisto vyhladované, tak nie div, že sa zložilo. Tu máš. Daj si.“

Nieкто ju drsne chytil pod pazuchy a trochu nadvihol. Pri perách zacítila okraj hrnčeka a do nosa jej udrela vôňa kávy.

„Napi sa, dievča, postaví ťa to na nohy. Len pi. Ešte trochu.“ Marie zažmurkala. Pred očami mala kuchárkinu širokú červenú tvár. Bola trochu nepekná, spotená, ale dobrotivá. Za ňou Marie rozoznala vycivenú čiernu postavu Jordanovej. Na čiernej blúzke sa jej leskla strieborná brošňa a tvárila sa zhnusene.

„Čo ju tak vykrmujete? Ak je chorá, tak ju slečna Schmalzlerová aj tak pošle preč. A bude to tak dobre. Veľmi dobre. Spôsobí pohromu, ak ostane. Privolá do domu obrovské zlo, viem to.“

„Zalejte čaj, voda už vriee.“

„To nie je moja robota!“

Marie sa rozhodla, že si predsa len uchlipne trochu kávy. Aj keď tým prezradí, že už je pri zmysloch, čo by najradšej zatajila. Nemohla v tom tú milú kuchárku nechať. A našťastie to nevyzeralo, že by vyplúvala krv.

„No prosím,“ zamrmlala kuchárka spokojne. „Už ti je lepšie?“ Marie prišlo zo silného horkého nápoja trochu zle. Zaklonila hlavu a s námahou sa usmiala.

„Ujde to. Ďakujem za kávu.“

„Ešte chvíľku lež. Keď sa ti polepší, dostaneš do žalúdka niečo poriadne.“

Marie poslušne prikývla, hoci sa jej z predstavy žemle s maslom, alebo dokonca slepačej polievky dvíhal žalúdok. Ženy ju položili na drevenú lavicu, kde jedávali zamestnanci. Marie sa za tie hlúpe mdloby hanbila. Dve ženy ju museli zdvihnúť a k tomu ešte tie Jordanovej reči. Pravdepodobne to nemala v hlave úplne v poriadku. Vraj je Marie epileptička a prinesie do vily zlo. Bolo to presne naopak. Vila bola nešťastný príbytok, zistila to hneď v prvý deň a nedalo jej to pokoj. Aj keď to bola jej posledná šanca, v nijakom prípade tu nemienila ostať. Ani za peniaze či dobré slovo. A pre tie hlúpe Pappertovej táraniny už vôbec nie.

„Čo to stvárate?“ zjačala kuchárka. „Do kanvice na čaj sa nikdy nenalievá voda doplna. Teraz všetko pretečie a milostivá slečna to dá za vinu mne!“

„Keby ste si robili svoju prácu, ako sa patrí, nestalo by sa to. Koniec koncov, za varenie čaju nie som zodpovedná ja. Som komorná, a nie kuchynská ploštica!“

„Ploštica? Kričí z vás samá pýcha. A očividná hlúposť.“

„Čo sa to tu dole deje?“ zaznel zvučný Augustin hlas. „Milostivá slečna zvonila pre čaj už trikrát a je dosť najedovaná. Jordanová má prísť okamžite hore.“

Už beztak bezfarebná tvár komornej zbledla ešte viac. Marie dokázala zdvihnúť hlavu, nevoľnosť pominula.

„Ja som to tušila,“ zahundrala Jordanová ponuro.

V šuštiacej sukni sa náhlila von z kuchyne, no Marie na sebe stále cítila jej pohľad. Jordanová si ju obzerala ako nebezpečný hmyz.

2

Eleonore Schmalzlerová bola statná žena. Po štyridsiaticich siedmich rokoch služby v rodine jej už šediveli spánky, zato plecيا a chrbát mala stále rovné ako v najlepších rokoch mladosti. V Pomoransku bola komornou milostivej slečny Alicie von Maydornovej a po jej svadbe svoju paniu nasledovala do nového domova v Augsburgu. V podstate sa to dalo považovať za nerovné manželstvo – Johann Melzer bol továrnik, syn provinčného učiteľa. Muž, ktorý sa vypracoval a niekam to dotiahol. Urodzení Maydornovci boli, naopak, na mizine, z dvoch synov sa stali dôstojníci a iba stáli peniaze, majetok v Pomoransku zadlžili. Alicia sa navyše zasnúbila až pred tridsiatkou. Od nešťastného pádu zo schodov v detstve mala nehybný členok, čo jej hodnotu na svadobnom trhu zrážalo nadol.

Gazdiná Eleonore Schmalzlerová pracovala spočiatku iba ako výpomoc. Alicia Melzerová totiž nedôverovala personálu z mesta. Podľa jej názoru hľadeli tí ľudia iba na svoj prospech a nie na blaho panského domu. Pred Eleonore tam pôsobili dvaja komorníci a jedna gazdiná, no tie Alicia rýchlo vyhodila. Eleonore Schmalzlerová sa však skvelo osvedčila už od prvého dňa. Spájala v sebe oddanosť k svojej panej a prirodzený talent riadiť ľudí. Kto pracoval v továrnikovej vile, mal svoju službu brať ako privilégium, ktoré si treba zaslúžiť cnosťami ako úprimnosť, usilovnosť, mlčanlivosť a vernosť.

Bolo už takmer jedenásť dopoludnia a milostivá pani aj slečna Katharina sa mali každú chvíľu vrátiť. Šli odviezť na stanicu mladého pána, ktorý už niekoľko rokov študoval právo na Mníchovskej univerzite. Následne mala milostivá s dcérou konzultáciu u doktora Schleichera. Lekárske návštevy trvali väčšinou pol hodiny. Eleonore Schmalzlerová o nich nemala najlepšiu mienku, ale

milostivá pani vkladala do lekára veľké nádeje. Takmer osemnásť-ročná Katharina Melzerová totiž trpela nespavosťou, nervozitou a silnými bolesťami hlavy.

„Auguste!“

Gazdiná spoznala slúžku podľa krokov na chodbe. Auguste opatrne odstrčila dvere a vošla dnu so strieborným podnosom v pravej ruke. Niesla na ňom použitú šálku od čaju, kanvičku na smotanu a cukorničku.

„Áno, slečna Schmalzlerová?“

„Už jej je lepšie? Potom ju pošlite za mnou.“

„Samozrejme, slečna Schmalzlerová. Už je zase ako rybička. Je to milé mladé dievča, iba strašne chudé a nemá ani...“

„Čakám, Auguste.“

„Vykonám, slečna Schmalzlerová.“

Ku každému treba pristupovať inak. Auguste bola ochotná, ale rozumu veľa do vienka nedostala. Okrem toho bývala utáraná. Aj napriek tomu to dotiahla na slúžku iba vďaka odporúčaniu Eleonore Schmalzlerovej. Bola poctivá a rodine oddaná. V dome pracovali aj dievčatá, ktoré pokukovali po práci v továrni a po niekoľkých mesiacoch utiekli. Auguste by také niečo nikdy nespravila. Visela na vile aj svojom postavení a bola naň nesmierne pyšná.

Dvere zavýzgalí, keď ich tá nová otvorila. Gazdiná v nich zbadala vychudnuté, bledé stvorenie s obrovskými očami. Tmavé vlasy malo zapletené do vrkoča, z ktorého trčali uvoľnené pramene. Takže to bola ona. Marie Hofgartnerová, osemnásť rokov. Sirota. Asi sa narodila ako nemanželská dcéra a do dvoch rokov vyrastala s matkou. Po jej smrti sa dostala do sirotinca U siedmich mučeníc. V trinástich ju dali do jednej domácnosti v augsburskom Dolnom meste, ale po štyroch týždňoch odtiaľ utiekla. Stroskotali aj ďalšie dva pokusy zamestnať ju ako pomocnicu v domácnosti. Ako šička u módnjej krajčírky vydržala rok, potom pol roka v Steyermannovej textilnej továrni. Pred tromi týždňami prudko krvácala z úst.

„Dobrý deň, Marie,“ pozdravila Schmalzlerová čo najvlúdnejšie malú žalostnú postavu. „Už ti je dobre?“

Tmavé oči na ňu hľadeli s neobvyklou intenzitou a gazdiná sa pod Mariiným skúmavým pohľadom necítila dobre. Buď bolo to dievča prostoduché, alebo práve naopak.

„Ďakujem. Už mi je lepšie, slečna Schmalzlerová.“

Tá malá bola statočná. Nepatrila k tým, ktorí neustále nariekajú. Pred chvíľou ležala v bezvedomí na podlahe v kuchyni, teda aspoň podľa Jordanovej slov, a teraz tu stála a tvárila sa, akoby sa nič nestalo. Jordanová tvrdila, že je to epileptička, no tá neustále tárala hlúposti. Eleonore Schmalzlerová sa nikdy nespoliehala na úsudok zamestnancov. Dokonca si dovoľovala, hoci iba tajne, skúmať svojím bystrým rozumom aj názory panstva.

„Výborne,“ pochválila ju Schmalzlerová. „Potrebujeme dievča do kuchyne a teba odporučila slečna Pappertová. Už si niekedy pracovala v kuchyni?“

Bola to vlastne zbytočná otázka, lebo gazdiná si prečítala jej pracovnú knižku aj hodnotenia, ktoré jej včera doniesol poslíček.

Dievča pohľadom blúdilo po malej sedacej súprave s vysokými vyrezávanými stoličkami a nástennej polici plnej kníh a spisov. Na chvíľu sa zastavil na hojne nariasených zelených závesoch na okne. Miestnosť, kde gazdiná sídlila, bola bohato vybavená a na dievča zrejme urobila veľký dojem. Hneď nato však nepatrné mrknutie očami prezradilo, že Marie objavila na stole svoje papiere. Prečo sa ma vôbec vypytuje? naznačoval jej výraz. Veď si to prečítala.

„V domácnosti som bola zamestnaná trikrát. Musela som variť, prať, podávať jedlo a dohliadať na deti. Okrem toho sme v sirotinci čistili zeleninu, nosili vodu a umývali riad.“

Vôbec nebola prostoduchá, skôr až priveľmi vnímavá. Eleonore Schmalzlerová nemala rada príliš inteligentných zamestnancov. Taká sorta myslela len na svoj prospech, nie na blaho domu a bola schopná šikovných podvodov. Gazdiná si veľmi nerada spomínala na istého sluhu, ktorý celé roky odkladal bokom panské červené víno a predával ho. Dodnes si vyčítala, že tomu gaunerovi naletela.

„Takže sa do svojich úloh rýchlo zapracuješ, Marie. Ako kuchynská sila budeš podliehať v prvom rade našej kuchárke pani

Brunnenmayerovej, ale ostatní zamestnanci majú tiež právo dávať ti pokyny a ty budeš poslúchať, ak ti niečo prikážu. Hovorím ti to, lebo pokiaľ vidím, ešte nikdy si nepracovala v takom veľkom dome.“

Na chvíľu sa na dievča skúmavo zahľadela. Počúvalo vôbec? Marie civela na zarámovanú kresbu uhlom zavesenú nad písacím stolom. Dar od milostivej slečny Kathariny, ktorá minulý rok na Vianoce obšťastnila vlastnou kresbou všetkých zamestnancov. Táto zobrazovala haly továrne so zubatými trojuholníkmi pílovi-tých striech, ktoré boli na severnej strane presklené.

„Páči sa ti ten obrázok?“ spýtala sa ostro.

„Veľmi. Len pár čiar, no aj tak ihneď vidno, čo to má byť. Tiež by som rada vedela tak kresliť.“

V hnedých očiach tej malej sa zaligotalo nadšenie a túžba. Dokonca sa jej na tvári mihol náznak úsmevu. Gazdiná sa obrnila. Bola citlivá na nenaplnené túžby. Považovala ich za bremeno, ktoré neodložila ani po viac než šesťdesiatich rokoch života. Pritom pre duševný pokoj, ktorý bol taký potrebný v jej práci, neexistovalo nič škodlivejšieho než takéto sentimentality.

„Kreslenie prenechaj radšej milostivej slečne, Marie. Ty sa máš v tejto domácnosti ešte čo učiť. Najmä v kuchyni, kde sa pripravujú vybrané pokrmy. No aj v iných oblastiach, napríklad čo sa týka styku s panstvom. Vedíme veľký dom, často sa tu organizujú večere a stretnutia pre väčšiu spoločnosť, raz za rok aj ples. A pre všetky takéto spoločenské udalosti máme prísne pravidlá.“

Na dievčininej tvári konečne vzkĺčilo trochu záujmu. Bola síce prefíkaná, ale zrejme aj dosť naivná a zasnená. Pravdepodobne čítala lacné romány a myslela si, že svet je plný romantických búrok lásky.

„Myslíte naozajstný ples? S tancom, hudbou a nádhernými šatami?“

„Presne tak, Marie. Ty však z toho veľa neuvidíš, lebo tvoje pracovisko je dole v kuchyni.“

„Veď keď sa podáva jedlo...“

„Pri veľkých príležitostiach servírujú iba mužskí zamestnanci. Aj to patrí k veciam, ktoré sa musíš naučiť. Prejdime teraz

k praktickým záležitostiam. Zamestnám ťa na štvrt roka za mzdu dvadsaťpäť mariek. Dostaneš ju vo dvoch splátkach. Desať mariek po uplynutí jedného mesiaca, zvyšok o dva mesiace neskôr. Samozrejme, iba ak sa osvedčíš.“

Schmalzlerová sa na chvíľu odmlčala, aby si overila účinok svojich slov. Marie sa tvárila ľahostajne. Výborne. Chamtivá asi nebola. Ako pomocná kuchynská sila ani nemohla očakávať viac.

„Ďalej od nás dostaneš dvoje jednoduchých šiat a tri zástery. Budeš si všetko udržiavať v čistote a poriadku a denne ich nosiť. Vlasý si zaviažeš šatkou a budeš si neustále umývať ruky. Ponožky a topánky máš hádam vlastné. Ako to vyzerá s bielizňou? Ukáž.“

Dievča rozviazalo batoh a Eleonore Schmalzlerová zistila, že ani tu to nie je najlepšie. Kde vôbec končili všetky tie peniaze, ktoré sa počas sviatkov zbierali na sirotinec? To dievča malo iba dve predraté košele, jedny spodky na výmenu, deravú vlnenú spodničku a niekoľko párov značne zaštopkaných ponožiek. Náhradné topánky nijaké.

„Uvidíme. Ak sa osvedčíš – do Vianoc nie je ďaleko.“

Zamestnanci dostávali na sviatky darčeky, väčšinou látky na šaty, kožu na topánky alebo bavlnené ponožky. Vyššie postavení aj malé rodinné pamiatky ako hodinky, obrázky a podobne. Tej malej bude treba niečo pridať, teda ak si to zaslúži. Potrebovala aj vlnený kabát a teplú čiapku. Gazdinin hnev na sirotinec vzplanul nanovo. To dievča nemalo ani teplú stôlu. Vo všetkom sa sirotinec spoliehal na nového zamestnávateľa.

„Spať budeš hore na treťom poschodí, kde sú komôrky pre zamestnancov. V jednej spia vždy dve ženy, ty budeš s Mariou Jordanovou.“

Marie si už zase balila batoh, keď sa vydesene zarazila.

„S Mariou Jordanovou? S tou komornou, ktorá nosí brošňu s vyrezanou dievčou hlavou?“

Eleonore Schmalzlerová vedela, že Jordanová určite nie je príjemná spolubývajúca. Nepatrilo sa však, aby mladé dievča v tejto súvislosti vyjadrovalo nejaké želania.

„Už si ju vlastne spoznala. Maria Jordanová je v tomto dome vážená osoba. Sama zistíš, že komorná má veľkú dôveru svojej panej, a preto má právom vysoké postavenie medzi zamestnancami.“

Dokonca aj Eleonore Schmalzlerová na Jordanovú občas žiarlila. Nebola totiž komornou len milostivej panej, ale obsluhovala aj obe milostivé slečny. Eleonore Schmalzlerová tiež kedysi bývala komornou, a tak si plne uvedomovala intimitu takéhoto postavenia.

Chudá postava pred gazdinou vstala, a tým trochu narástla, keďže si narovнала chrbát.

„Prepáčte, ale v nijakom prípade nechcem bývať s Mariou Jordanovou. To budem radšej na pôjde s myšami. Alebo v kuchyni. V najhoršom prípade aj na medziposchodí.“

Eleonore Schmalzlerová sa musela ovládať, aby nevybuchla. S takou drzosťou sa ešte nestretla. Dievča zo sirotinca si príde otrhané, od hladu sotva stojí na nohách, nemá nič okrem zlých hodnotení a ešte si kladie požiadavky. Gazdiná s tou malou ešte pred chvíľou súcitila, no teraz ju jej trúfalosť nanajvyš pobúrila. Samozrejme, mohla si o nej prečítať v hodnoteniach. Namyslená, drzá, spurná, lenivá, neposlušná... Iba zákerná asi nebola. Zato všetko ostatné úplne stačilo. Eleonore Schmalzlerová mala sto chutí poslať ju späť, ibaže bol tu menší problém. Milostivá pani si priala, aby toto dievča zamestnali. Bohvie prečo.

„To sa ukáže,“ odsekla gazdiná stroho. „A ešte jedna vec, Marie. Ako si si už určite všimla, slečna Jordanová je krstným menom Maria. Preto tu v dome dostaneš iné meno, aby nedochádzalo k omylu.“

Marie doväzovala druhý uzol na batôžku a od námahy jej až zbeleli hánky na prstoch.

„Budeme ťa volať Rosa,“ rozhodla gazdiná bez rozmyslu. Za iných okolností by dala slúžke na výber z dvoch alebo troch mien, ale táto si toľkú ústretovosť nezaslúžila. „To je zatiaľ všetko, Rosa. Teraz choď do kuchyne, budú ťa tam potrebovať. Else ti neskôr ukáže komôrku a vydá ti šaty a zástery.“

Podišla k oknu, aby trochu odhrnula záclonu. Takže už prišli. Robert práve pomáhal milostivej slečne vystúpiť, milostivá pani

už stála na schodoch pred bránou. Asi sa trochu oteplilo, lebo milostivá slečna dokonca odložila kabát. Podala ho Robertovi, aby jej ho odniesol, čo oddane splnil. Schmalzlerová si povzdychla. Musí si s tým mladým mužom trochu pohovoriť. Bol to snaživý chlapec a mohol to dotiahnuť ďaleko, možno dokonca na hlavného sluhu. Neostávalo jej nič iné, iba dúfať, že na fámach kolujúcich medzi personálom nebolo nič pravdivé.

„Else? Povedz kuchárke, že sa panstvo vrátilo. Nech pripraví kávu a malé občerstvenie ako vždy.“

„Áno, slečna Schmalzlerová.“

„Počkaj. Potom prinesieš z komory na bielizeň veci pre novú slúžku v kuchyni a odnesieš ich hore do izby. Bude spať s Mariou Jordanovou.“

„Áno, slečna Schmalzlerová.“

Gazdiná vyšla na chodbu rozdať ďalšie pokyny. V kuchyni vládol pred slávnostnou večerou zvyčajný zmatok. Kuchárka bola vynikajúca pracovná sila, no keď niečo robila, bolo to s ňou ťažké. Aj teraz reagovala na Elsino hlásenie nevrlo. Gazdiná vraj predsa vie, že káva aj občerstvenie budú nachystané presne. Schmalzlerová sa vrátila do svojej izby a na veľké prekvapenie tam našla Marie. Vlastne Rosu, ako ju odteraz mali volať.

„Čo tu ešte chceš?“

Dievča malo svoj batoh znovu na pleci a v očiach zvláštny výraz. Bolestivý, ale zároveň drsný.

„Prepáčte, slečna Schmalzlerová.“

Gazdiná si Marie zmätene obzrela. Vôbec sa v nej nedalo vyznať.

„Čo ti mám prepáčiť, Rosa?“

Malá sa nadýchla, akoby dvíhala niečo ťažké. Vztyčila hlavu a prižmúrila oči.

„Chcela by som, aby ste ma volali mojím skutočným menom. Volám sa Marie, nie Maria ako slečna Jordanová. Navyše pracujem v kuchyni a nemyslím si, že ma milostivá pani niekedy osloví. Zavolá si svoju komornú, určite nie pomocnicu z kuchyne. Nikto si nás teda nespletie.“